

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา
กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

วัชรินทร์ ทลิกรรณ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา
กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

วัชรินทร์ ทลิกรณ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**THE RELATIONSHIP BETWEEN POWER UTILIZATION
BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND WORKING
MORALE OF TEACHERS IN BASIC EDUCATION INSTITUTIONS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4**

WATCHARIN THALIKAN

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master
of Education Degree in Educational Administration
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Academic Year 2009**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญ
ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ผู้วิจัย นางสาววัชรินทร์ ทลิกธรรม์

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหม ทองชัย)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล นิ่มสุวรรณ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหม ทองชัย)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล)

.....กรรมการ

(นายกฤษฎา วีระพงศ์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิณหพร สถิตยภัทกุล)

(อาจารย์อำพล ศิริพันธ์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

วันที่ 30 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2552

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
ผู้วิจัย	นางสาววัชรินทร์ ทลิททรรณ
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหม ทองชัย
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 339 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ใช้อำนาจจากการเชี่ยวชาญ อำนาจจากการให้รางวัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาอำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจตามกฎหมาย รองลงมา อำนาจจากการบังคับ อยู่ในระดับต่ำ
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีขวัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปสู่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้ดังนี้ ด้านสัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงาน ด้านความรู้สึก

เกี่ยวกับความมั่นคง และด้านความรู้สึกเกี่ยวกับความก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีพฤติกรรมการใช้อำนาจโดยรวมสัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 อยู่ในระดับปานกลางทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และหากพิจารณาพฤติกรรมการใช้อำนาจจำแนกเป็นฐานการใช้อำนาจพบว่า พฤติกรรมการใช้อำนาจตามกฎหมายมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำทางบวก การใช้อำนาจการให้รางวัลและการใช้อำนาจจากการอ้างอิงมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทางบวก การใช้อำนาจจากการเชี่ยวชาญมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทางบวก แต่พฤติกรรมการใช้อำนาจจากการบังคับมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูในสถานศึกษาอยู่ในระดับต่ำมากทางลบ

ABSTRACT

The Title	The Relationship between Power Utilization Behavior of School Administrators and Working Morale of Teachers in Basic Education Institutions under Nakhon Si Thammarat Service Area Office 4
The Author	Miss Watcharin Thalikan
Program	Educational Administration
Thesis Chairman	Assistant Professor Dr.Hem Thongchai
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr.Veeravan Jongjit Sirijirakal

The objective of this research was to study the relationship between power utilization behavior of school administrators and morale of teachers in Basic Education Institutions under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4

The research samples were 339 teachers. The research instruments in collecting data were rating scale questionnaires. The data were analyzed by SPSS for Window and analyzed into percentage, mean, standard deviation, reliability and Pearson Product - Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follow:

1. As a whole, the power utilization behavior of school administrators under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4 was at a high level. When each aspect was considered, it was found that there was a high average in expert power utilization and reward power utilization. The second order were referent power and legitimate power. The coercive power was at a low level.

2. The morale of teachers in basic education institutions under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4 was at a high level as a whole and in every aspect. When each aspect was considered, it was found that the relationship in working, working status, the security, working advancement and working promotion were arranged in sequence from the high average to the low average respectively.

3. As a whole, power utilization behavior of school administrators related with working morale of teachers was at a moderate level and was positively statistically significant at the .01 level. When each aspect was considered it was found that the legitimate power utilization behavior related with working morale at a rather positively low level. Reward power and referent power utilization related with working morale at a positively moderate level. However, power utilization behavior related with the teachers' morale at the negatively lowest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์และช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหม ทองชัย ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล กรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนคณาจารย์ผู้สอน สาขาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย ให้คำปรึกษา แนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการวิจัยตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช ชาติกาญจน์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ดร.สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเกาะวิทยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พนม อินทฤทธิ์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นายสมบูรณ์ สว่างวรชาติ อดีตผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่กรุณาช่วยเหลือตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในการวิจัย

กราบน้อมรำลึกพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้สิ่งที่ดี สนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมาจนทำให้ประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยมอบแก่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 และผู้ที่สนใจทุกท่าน

วัชรินทร์ ทลิกรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
สมมุติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	9
ความหมายของอำนาจ.....	9
ที่มาของอำนาจ.....	10
ประเภทของอำนาจ.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจ.....	15
อำนาจการให้รางวัล.....	21
อำนาจจากการบังคับ.....	22
อำนาจจากกฎหมาย.....	23
อำนาจจากการอ้างอิง.....	24

บทที่	หน้า
อำนาจจากการเชี่ยวชาญ.....	25
ผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้อำนาจ.....	28
ขวัญ.....	29
ความหมายของขวัญ.....	29
พฤติกรรมของบุคคลที่มีขวัญดี.....	30
การวัดเกี่ยวกับขวัญ.....	30
วิธีการเพิ่มขวัญในการทำงาน.....	31
องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวกับขวัญ.....	31
ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	35
สัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน.....	36
ความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงาน.....	36
ความรู้สึกเกี่ยวกับความมั่นคง.....	36
ความรู้สึกเกี่ยวกับความก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่ง.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวกับอำนาจ.....	36
งานวิจัยที่เกี่ยวกับขวัญ.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ประชากร.....	45
กลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	83
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	92
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	94
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	103
ประวัติผู้วิจัย.....	113

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ความสอดคล้องของแบบอำนาจที่ผู้นำใช้กับการตอบสนองต่ออำนาจของผู้ตาม..... 16
2	แบบภาวะผู้นำกับการใช้อำนาจ..... 17
3	ผลที่อาจเกิดตามมาจากการใช้อำนาจ..... 18
4	แสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นๆในสถาบันต่อการใช้อำนาจแบบต่างๆของผู้บริหาร..... 27
5	แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4..... 54
6	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน..... 56
7	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้อำนาจฐานอำนาจตามกฎหมายของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน 57
8	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้อำนาจฐานอำนาจจากการให้รางวัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน..... 58
9	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้อำนาจฐานอำนาจจากการบังคับ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน..... 59
10	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการใช้อำนาจฐานอำนาจจากการอ้างอิงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน..... 60
11	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการใช้อำนาจฐานอำนาจจากการเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน..... 61

ตารางที่

หน้า

12	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมและรายด้าน.....	62
13	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญด้านสัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม และรายด้าน.....	63
14	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญด้านความรู้สึกเกี่ยวกับสภาพในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม และรายด้าน.....	64
15	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญด้านความรู้สึกเกี่ยวกับความมั่นคงในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม และรายด้าน.....	65
16	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับขวัญในด้านความรู้สึกเกี่ยวกับความก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่งในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวม และรายด้าน.....	66
17	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.....	67

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	แสดงแหล่งที่มาอำนาจ.....	12

